5. 10. 2006

ID: 43755

Vady díla

Zásadním předpokladem vzniku odpovědnosti za vady díla je předání zhotoveného díla objednateli.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2084/2003, ze dne 1.9.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně I. R., zastoupené advokátem, proti žalovaným 1. B. D. a 2. J. V., oběma zastoupeným obecným zmocněncem, o náhradu škody ve výši 154.786,10 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Litoměřicích pod sp. zn. 15 C 274/97, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. února 2003, č. j. 9 Co 193/2001-129, tak, že dovolání proti části výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé co do částky 3.339,40 Kč s příslušenstvím se odmítá. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 2. 2003, č. j. 9 Co 193/2001-129, s výjimkou části výroku ve věci samé ohledně částky 3.339,40 Kč s příslušenstvím, a ve stejném rozsahu rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 16. 11. 2000, č. j. 15 C 274/97-107, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Litoměřicích k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Litoměřicích rozsudkem ze dne 16. 11. 2000, č. j. 15 C 274/97-107, uložil žalovaným povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni částku 154.786,10 Kč se 17% úrokem z prodlení od 3. 10. 1997 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že účastníci uzavřeli dne 29. 5. 1996 smlouvu o dílo, v níž bylo sjednáno provedení oprav domu žalobkyně a dále výkop a vybudování bazénu, to vše za sjednanou cenu 605.000,- Kč, která měla být placena zálohově (první splátka ve výši 90.000,- Kč splatná do 10ti dnů od uzavření smlouvy a pak postupná úhrada splátek až do výše 90 % ceny díla). Termín dokončení díla byl smluven na 20. 9. 1996. Žalobkyně zaplatila žalovaným čtyři zálohy v celkové výši 360.000,- Kč. Od srpna docházelo mezi účastníky k neshodám, žalobkyně vytýkala zaměstnancům žalovaných nedostatky v práci a když koncem srpna bylo zřejmé, že dílo nebude včas dokončeno, žalobkyně sdělila žalovaným, že si již nepřeje, aby v práci pokračovali. Žalovaní tvrdili, že práci přerušili sami, protože žalobkyně nezaplatila další zálohu. Dílo nebylo předáno a zůstalo nedokončeno. Soud dospěl k závěru, že žaloba na zaplacení částky 151.186,40 Kč, kterou žalobkyně zaplatila jiné firmě za opravu a dokončení vadně provedeného bazénu, částky 260,30 Kč, kterou zaplatila za zkoušku těsnosti bazénu, a částky 3.339,40 Kč, představující rozdíl ceny vodného mezi r. 1996 a 1997, je důvodná. Žalovaní porušili své povinnosti podle § 633 a § 634 odst. 2 obč. zák., když pro nezaplacení zálohy ukončili práci na zadaném díle, aniž byla sjednána konkrétní výše a splatnost zálohy, při provádění díla nedodržovali závazné technické normy a práce prováděli nekvalitně. Odpovídají tedy dle ust. § 420 obč. zák. žalobkyni za vzniklou škodu, která spočívá v nákladech vynaložených na nápravu nekvalitně provedené práce žalovaných a ve zvýšených nákladech na vodné při znovunapuštění bazénu.

K odvolání žalovaných Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 18. 2. 2003, č. j. 9 Co 193/2001-129, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, smluvní vztah mezi účastníky posoudil jako smlouvu o dílo podle občanského zákoníku, a to o opravě a úpravě věci (domu žalobkyně) a o zhotovení věci na zakázku (bazénu). Jestliže zhotovitel věci na zakázku porušil svou povinnost provést dílo řádně (ust. § 633 obč. zák.), vzniká mu nezávisle na jeho zavinění odpovědnost za vadné provedení díla, která spočívá v reparaci majetkové újmy způsobené vadným plněním objednateli. O vadu jde tam, kde újma spočívá ve vadném provedení díla (ve vadnosti zhotovené věci), avšak o škodu objednatele se může jednat v případě újmy, vzniklé jako následek vadného plnění. S poukazem na R 12/1989 odvolací soud dovodil, že nápravy újmy spočívající ve vadném provedení díla se lze domáhat pouze v rámci odpovědnosti zhotovitele za vady, nikoli uplatněním nároku na náhradu škody. Pokud se žalobkyně domáhá zaplacení nákladů, které vynaložila na zprovoznění bazénu poté, co žalovanými nebylo dílo dokončeno a provedená část byla nekvalitní, domáhá se tak nahrazení újmy spočívající ve vadnosti zhotovené věci, které se však lze domáhat pouze uplatněním práv z odpovědnosti žalovaných za vady a nikoli žalobou na náhradu škody, jak to činí žalobkyně.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Namítá, že odvolací soud věc nesprávně po právní stránce posoudil, pokud dovodil, že se jedná o vztah z odpovědnosti za vady. Poukazuje na to, že vadné provedení díla reklamovala, žalovaní však vadu neodstranili, neboť

poté, co se bezúspěšně pokusili vadu odstranit, další opravy odmítli provést. Proto žalobkyně neměla jinou možnost, než nechat vadu odstranit jinou firmou, a to neprodleně, aby nedošlo k dalším škodám, protože únik vody z bazénu by mohl ohrozit statické základy domu. Žalovaní odpovídají za škodu podle § 420 obč. zák., neboť žalovanou částku byla nucena vynaložit na odstranění vad bazénu. S poukazem na písemnou smlouvu od dílo namítá, že věc měla být posouzena podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, neboť smlouva mezi žalobkyní a žalovanými byla uzavřena ve smyslu § 536 a násl. obchodního zákoníku. Navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) vzhledem k tomu, že v odvolacím řízení byla věc (v souladu s ustanovením části dvanácté, hlavy I, bodu 15. zákona č. 30/2000 Sb.) projednána podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000, postupoval rovněž občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2000 (dále jen o. s. ř.) a nejprve se zabýval přípustností dovolání.

Vzhledem k tomu, že dovolatelka netvrdí a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by rozsudek odvolacího soudu trpěl některou z vad uvedených v ust. § 237 odst. 1 o. s. ř., řídí se přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, ustanovením § 238 odst.1 písm. a/ o. s. ř. Přípustnost dovolání ve vztahu k jednotlivým nárokům se posuzuje samostatně bez ohledu na to, zda byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním rozhodnutím. Protože rozsudkem odvolacího soudu, proti němuž směřuje dovolání, bylo rozhodnuto o dvou nárocích se samostatným skutkovým základem, z nichž částka 3.339,40 Kč nepřevyšuje 20.000,- Kč, je přípustnost dovolání v tomto rozsahu vyloučena ustanovením § 238 odst. 2 písm. a/ o. s. ř., podle nějž není dovolání podle § 238 odst.1 písm. a/ přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,-Kč.

Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně v uvedeném rozsahu odmítl podle § 243b odst. 4, věty první a § 218 odst. 1 písm.c/ o. s. ř., neboť dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné.

V ostatním rozsahu (ohledně částky 151.446,70 Kč s přísl.) je dovolání přípustné podle ust. § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Dovolatelka odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení uplatněného nároku na peněžité plnění s tím, že vztah mezi účastníky ze smlouvy o dílo je vztahem obchodněprávním.

Podle ust. § 262 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném k 29. 5. 1996 (dále jen „obch. zák.“), strany si mohou dohodnout, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261, se řídí tímto zákonem (odst. 1). Dohoda podle odstavce 1 vyžaduje písemnou formu (odst. 2).

V daném případě žalovaní jako podnikatelé uzavřeli v rámci svého předmětu podnikání s žalobkyní písemně smlouvu, v jejímž záhlaví stojí: „Smlouva o dílo č. 96/60 ze dne 29. 5. 96 uzavřená ve smyslu OZ ze dne 5. 11. 91 § 536 a § následujících“. Dne 5. 11. 1991 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v jehož § 536 a násl. je komplexně upravena smlouva o dílo. Téhož dne byl sice vyhlášen rovněž zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, pod jehož bodem 109. byla do stávajícího občanského zákoníku vložena závazková část, v níž je smlouva o dílo upravena v ust. § 631 a následujících, zatímco § 536 je obecným ustanovením upravujícím změnu závazkového právního vztahu na základě poukázky. Z uvedeného je zřejmé, že projevem vůle smluvních stran o volbě práva v jejich ujednání nemohlo být, aby se jejich vzájemná práva a povinnosti ze smlouvy o dílo řídily ustanovením § 631 a následujících občanského zákoníku, k čemuž by ani nebylo třeba písemné dohody, nýbrž aby jejich vztah ze smlouvy o dílo byl upraven obchodním zákoníkem.

Nejvyšší soud již v rozhodnutí ze dne 18. prosince 1997, sp. zn. 2 Odon 144/97, formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého možnost dohodnout užití obchodního zákoníku ve smyslu jeho ust. § 262 odst. 1 mají strany závazkového vztahu, ať již jsou jimi podnikatelé či nikoli, a jde-li o závazkový vztah týkající se jejich podnikatelské činnosti nebo nikoli. V rozsudku uveřejněném pod číslem 1/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek dále Nejvyšší soud uzavřel, že za obchodní vztahy nutno považovat závazkové vztahy, jejichž definice je obsažena v § 261 a § 262 obchodního zákoníku. Od shora uvedených závěrů se Nejvyšší soud nemá důvod odchýlit ani v této věci.

Jestliže aplikace obchodního zákoníku vyplývá z dohody stran podle ustanovení § 262 odst. 1 obchodního zákoníku, je třeba jejich vztah posuzovat podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

Soudy obou stupňů posuzovaly smluvní vztah účastníků podle občanského zákoníku, tedy podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit. S odvolacím soudem je třeba souhlasit v tom, že újma spočívající ve vadném provedení díla je odškodnitelná pouze v rámci odpovědnosti zhotovitele za vady, tj. za nedostatky vlastního předmětu plnění, zatímco v rámci náhrady škody je odškodnitelná újma, jež důsledkem vady vznikla. To totiž platí jak pro oblast občanskoprávních tak i obchodněprávních vztahů (srov. § 510 obč. zák., § 440 odst. 2, § 564 obch. zák.).

Odvolací soud dospěl k závěru, že náklady vynaložené žalobkyní v souvislosti s nekvalitním provedením části díla a na zprovoznění bazénu poté, co dílo nebylo dokončeno, jejichž náhradu žalobkyně požaduje, představují újmu spočívající ve vadnosti zhotovené věci a zakládají nárok z odpovědnosti za vady díla, a protože žalobkyně uplatnila v tomto řízení nárok na náhradu škody, nelze jejímu požadavku vyhovět. Nehledě k tomu, že odvolací soud nerozlišil právní charakter jednotlivých nákladů, jejichž zaplacení se žalobkyně na žalovaných domáhá, žalobu zamítl s tím, že požadavku na náhradu škody nelze vyhovět, aniž by však důvodnost nároku žalobkyně posoudil z hlediska jiných hmotněprávních ustanovení.

Je totiž třeba vycházet z toho, že nárok uplatněný žalobou je charakterizován vylíčením skutkových okolností, jimiž žalobce svůj nárok zdůvodňuje. Skutkovým základem vylíčeným v žalobě ve spojitosti se žalobním petitem je pak charakterizován a vymezen základ nároku uplatněného žalobou, který je předmětem řízení. Právní důvod požadovaného plnění vyplývá ze souhrnu vylíčených skutkových okolností a žalobce není povinen uvádět ustanovení zákona nebo jiného právního předpisu, jímž svůj nárok odůvodňuje. Právní kvalifikace nároku žalobcem není pro soud závazná, neboť právní posouzení věci podle předpisů hmotného práva náleží soudu. Jestliže nárok na peněžité plnění vychází ze skutkových tvrzení, jež umožňují posoudit uplatněný nárok po právní stránce i podle jiných norem, než jak je žalobcem navrhováno, popř. dovolují-li výsledky provedeného dokazování podřadit uplatněný nárok pod jiné hmotněprávní ustanovení, než jakého se žalobce dovolává, je povinností soudu takto nárok posoudit, a to bez ohledu, zda žalobce právní důvod požadovaného plnění uvádí či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2002, sp. zn. 25 Cdo 643/2000, publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 13, pod C 962). Odvolací soud tedy pochybil v tom, že žalobu bez dalšího zamítl proto, že uplatněný nárok po právní stránce kvalifikoval jinak (jako nárok z odpovědnosti za vady díla), než jak bylo uvedeno žalobkyní (z titulu náhrady škody).

Vzhledem k dosavadním skutkovým zjištěním, že dílo nebylo předáno ani dokončeno a žalobkyně netrvala na splnění závazku žalovaných ze smlouvy o dílo, naopak sama chtěla tento smluvní vztah ukončit a posléze nechala jinou firmu napravit nedostatky rozpracované stavby a dokončit dílo, nelze se bez dalšího ztotožnit s právním názorem odvolacího soudu, že nárok na náhradu částky vyplacené této jiné firmě za dostavbu bazénu, je nárokem z odpovědnosti žalovaných za vady díla, neboť zásadním předpokladem vzniku odpovědnosti za vady díla je předání zhotoveného díla objednateli.

Protože práva a povinnosti smluvních stran v jejich závazkovém právním vztahu založeném smlouvou o dílo se kromě obsahu smlouvy řídí ustanoveními obchodního zákoníku, je třeba uplatněný nárok posoudit – a to i pokud dílo nebylo dokončeno a předáno a závazek žalovaných jej dokončit zanikl (ať již odstoupením od smlouvy, souhlasným projevem vůle smluvních stran nebo pro následnou nemožnost plnění) - podle ustanovení upravujících smlouvu o dílo (§ 536 a násl. obch. zák.), příp. podle obecných ustanovení o zániku nesplněného závazku (§ 344 a násl. obch. zák.).

Protože dovolání podané z důvodu nesprávného právního posouzení je důvodné, dovolací soud rozsudek odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o nároku na zaplacení částky 151.446,70 Kč s úroky z prodlení, a v závislých výrocích o náhradě nákladů řízení, zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvod, pro který byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti